

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל חברה ונוער
מינהל החינוך הדתי

עשה לך רב פורים

מטרות

- להביא למודעות המשתתפים כי אירועי הפורים מספקים בבואה ל"אני מאמין" החינוכי של בית הספר ואינם עומדים בפני עצמם.
- לברר עם המשתתפים דרכים לשינוי ולשיפור אירועי פורים במוסדות החינוך מבחינה חינוכית וערכית.
- להביא למודעות המשתתפים כי לאירועי פורים במוסדות החינוך יש השפעה על תחומים שונים ועל מעגלי שותפות רחבים, לטוב ולמוטב.

בזוגות

המנחה יחלק את המשתתפים לזוגות וייתן לכל זוג שני מכתבים שונים.
מכתב ראשון – אחד מתוך ארבעה מכתבי ביקורת (נספח 1).
מכתב שני – אחד מתוך שני מכתבי עידוד (נספח 2).
הזוגות יקראו את המכתבים ויבצעו את המשימות המצורפות.

בקבוצות

המנחה יחלק את המשתתפים לקבוצות בנות 6-8 משתתפים. כל קבוצה תורכב מ-3-4 זוגות שיש בידיהם מכתבים שונים.
הקבוצה תקבל דף משימה קבוצתית (נספח 3).

במליאה

כל קבוצה תציג את תוצרי עבודתה בפני המליאה.

שאלות לדיון

- בעקבות מכתבי הביקורת והעידוד שקיבלתם, כיצד אתם רואים את אירועי הפורים שתוארו מבחינה ערכית, חינוכית, דתית? העלו נקודות חוזק ונקודות לחיזוק.
- לפי הנקודות הנ"ל, מה התחדש לכם בנוגע לאירועי הפורים בבית ספרנו?

המנחה יקרא באוזני המשתתפים את הסיפור:

מסופר על אחד מראשי ישיבת וולוז'ין הידועה שהיה מפורסם ביראתו וחשש פן יעשה דבר שלא כהוגן ותלמידיו לא יעזו להעיר לו. על כן, החליט כי פעם בשנה, בפורים, יתפטר מתפקידו, ותלמידיו הישיבה ימנו להם "רב פורים" שתהיה לו הרשות באותו יום לבקר את מעשי הרב והמשגיחים.

אירע מעשה שרב פורים שנבחר בטקס מיוחד שתה "עד דלא ידע" ותוך אמירת מילתא דבדיחותא פגע בכבוד הרב – ראש הישיבה. למותרת, כשסר יינו, הלך לבקש סליחת רבו והתנצל על כך שפגע בו בעת שכרותו וביקש שלא יחשוד בו שגם בשעת פיכתו יש בליבו עליו. ענה הרב: "מחול לך, מחול לך, אולם מייד הוסיף בהלצה: "מה שאצל הפיכח על ריאתו, אצל השיכור על לשונו".

- מהן התובנות העולות מסיפור זה בנוגע ליחס המורים לאירועי פורים ובכלל?
- האם תובנות אלו רלוונטיות לאירועי הפורים בבית ספרנו?
- מה הייתם רוצים לשנות באירועי פורים בבית הספר בעקבות סיפור זה?
- "סוף מעשה בהכנה תחילה..." – כיצד הכנה טובה יכולה לשדרג ולהעצים את אירועי פורים בפן החינוכי, הערכי, הדתי ולהביא לתוצאות ראויות?

הערה למנחה

בשלב זה של הדיון, רצוי להיעזר בנקודות שהמשתתפים סימנו על הצירים שבדף המשימה הקבוצתית.

נספח מס' 1 – מצטערים וכותבים

מכתב א'

י"ז באדר

לכל המורים והתלמידים,

הלכלוך,

הדבק שיבש על הרצפה באולם ספורט,

בקבוקי הגואש שמתגלגלים בכל פינה,

מכחולים לא שטופים,

סלוטייפ דבוק בכל מקום,

השעות המאוחרות בלילה שאני צריך לבוא לנעול,

המוזיקה הרעשנית, הטלפונים של השכנים כי מפריעים להם,

האור שדולק כל הלילה כי שוכחים לכבות,

המחשבים שנשארים דולקים,

שאריות האוכל והחטיפים שמטנפים,

אלה החוויות שלי מחודש אדר...

אני מקווה שאתם לפחות נהניתם...

מאוכזב, אב הבית

שאלות לעיון

- מה הרגשתם בעת קריאת המכתב?
- מה תשיבו לכותב מכתב זה?

לכבוד

מנהל בית הספר

הנדון: ההכתרה של בנות כיתה י"ב

בראש חודש אדר, זכיתי ללוות את בתי לערב ההכתרה שהתקיים באולפנה כמקובל זה שנים. התרגשותי הייתה רבה. כחודש ימים אני מלווה את בתי ואת חברותיה בפעילותן לקראת ערב זה, קשובה להתלבטויות, שמחה על ההתלהבות, מברכת על ההזדמנות ובעיקר נרגשת מן המחשבה כי הינה מגיעה לסיום תקופה ארוכה של שש שנים, ובזה הערב יועלו פירות השקעתכם- השקעתנו בשיא תפארתם.

מהיכרותי איתך, המנהל, ועם הצוות החינוכי, אני יודעת שלא חסכתם מאמצים בחינוך הבנות במטרה להיטיב את דרכן, ובלשונכם: ללמדן תורה עם דרך ארץ. לתומי חשבתי כי דרך חינוכית זו שהצבתם כמטרה, והיא שגורה במשנתכם החינוכית, תבוא לידי ביטוי במלוא הדרה בערב חשוב זה, ערב ההכתרה.

אינני יודעת כיצד קרה הדבר, ואם מסורת זו – אז אני מצרה על כך מאוד. יש לזכור כי בערב זה הושקעו עשרות אלפי שקלים, זמן רב ויקר, מיטב הכישרונות, מחשבה יצירתית, שלא לדבר על ביטול ימי לימודים (מילא לימודי חול, אך מה עם ביטול תורה? מה עם תלמידות הכיתות הגבוהות הניגשות לבגרות?) ועוד ועוד... והוא נהיה לערב ירידות, עקיצות, צחוקים על מורים ועל מחנכים וביניהם אתה. האם זה המסר שיש לתלמידותיכם, בנותינו, להעביר במלאות שש שנים ללימודיהן? האם זה ההומור היחיד שיכלו לבטא כדי שהערב יהיה מעניין, מרהיב ומשעשע? האם בזו הדרך תבוא לידי ביטוי השמחה ויתקיים "משנכנס אדר מרבין בשמחה"?

יש מי שיאמרו כי זו דרכם של בני הנוער, והמורים מבינים זאת וכלל אינם מתרגשים או נעלבים. אך אני סוברת כי אצל הצוחק אולי מדובר בצחוק, אבל מי שמדברים עליו איננו סבור כך, גם אם איננו מוחה. אף אם המורה הנפגע מנסה להתעלם ולמחול, הרי שפעמים רבות הוא לכל הפחות מצטער, ויש בכך איסור תורה של אונאת דברים. אצל מורה הדבר חמור אף יותר כיוון שמעבר לצער יש כאן כפיות טובה.

לא כך רציתי שתחגוג בתי עם חברותיה את שמחת הפורים וההכתרה. כמוני, גם אימהות נוספות נעו באי נעימות בכיסאן במבוכה ובאכזבה גדולה. אני תמהה כיצד הצוות החינוכי אישר להעלות הצגה אשר תוכנה, רובו ככולו, חיקוי והעצמת חולשותיהם של אחרים. בתקווה כי דבריי יובילו לחשיבה ולשינוי בשנים הבאות, אם לא בשבילי ובשביל בתי אז בשביל המתחנכות אחרינו.

בברכה,

אימא של תלמידה בכיתה י"ב

שאלות לעיון

1. מה הרגשתם בעת קריאת המכתב?
2. מה תשיבו לכותב מכתב זה?

מכתב ג'

לכבוד

מנהל בית הספר

הנדון: אירועי פורים בישיבה

שמי רון, ואני גר בשכנות לישיבה אשר אתה עומד בראשה. בשורות הבאות אתאר בפניך את שראו עיניי בשבוע שעבר בחצר בית ספרכם.

בשעה עשר בבוקר לערך, כאשר שהו כולם בהפסקה, חג מסוק מעל חצר בית הספר דקות ארוכות. התלמידים, שנראו מופתעים בדיוק כמוני, התרכזו בחצר הגדולה ונשאו עיניהם לחזות במתרחש. כשהחצר התמלאה, נחת המסוק באמצע המגרש. מן המסוק המפואר ירד נער צעיר, רעול פנים, אוחז נשק בידו וצועק קטעי דברים בלתי מובנים. הצעקות והדיווחים שעברו כרחש בין הנוכחים בחצר טענו שבא לחסל את ראש הישיבה... שירי הפורים שהחלו לבקוע ממערכת הכריזה של בית הספר היו צפירת הרגעה. נדמה כי תיאור זה נלקח מתסריט לסרט מתח או שהוא פרי דמיונו של סופר משובח, אך לצערי הוא מתאר מציאות שראיתי אני במו עיניי בחצר בית ספרכם, חצר הישיבה.

אינני אדם דתי ואינני מכיר את האירוע שבחרתם לחגוג, אך אין זה מן העניין, כי אם כמה נקודות המטרידות אותי כמי שמביט מן הצד.

א. מדוע צריך להנחית בחצר בית הספר מסוק כאירוע חברתי בפני עצמו? האם חינכתם את תלמידים בכל הכלים המצויים במערכת החינוך ולא תוכלו לחדש דבר אלא בהבאת מסוק?

ב. נניח שתלמידים הבינו שאין מדובר חלילה באירוע חבלני, אלא באירוע בית ספרי מקובל ואולי אף נהוג זה שנים, מה בדבר השכנים? הסובבים? מראית העין של מי שאינו שותף לחגיגותיכם? האם הגענו למצב שבו כל אחד חושב רק על עצמו?! רגעי האימה, הפחד והרעד שחוויתי במהלך האירוע הנ"ל לא יישכחו ממני עוד שנים רבות.

ג. נקודה אחרונה, שאולי איננה מענייני אבל אני מרגיש חובה להגיד זאת. מסוק הפאר שנחת במגרש בית ספרכם עולה כסף רב. רב מדי. אינני חושב שבית ספר, כחלק ממערכת החינוך במדינת ישראל, יכול להרשות לעצמו לבזבז כל כך הרבה ממון על אירוע כזה גם אם הוא אירוע מכונן ביהדות או בישיבה. הדעת איננה סובלת בזבז שכזה.

אני חש הערכה גדולה לך ולתלמידיך, אך נדמה כי הפעם נחצו גבולות.

השכן רון

שאלות לעיון

1. מה הרגשתם בעת קריאת המכתב?
2. מה תשיבו לכותב מכתב זה?

מכתב ד'

לכבוד מ', רכזת חינוך חברתי-קהילתי

שלום רב,

עברו כמה שנים מאז סיימתי את לימודי באולפנה. אולי לא תזכרי אותי, תלמידה מן המניין, אבל אני לא שכחתי – לא את האולפנה, לא את צוות המורים ובמיוחד לא את חג הפורים ואת טקס ההכתרה.

בכל שנה, משנכנס אדר... אני חשה צביטה בלב, והזיכרון הבלתי נעים שב ומציף אותי. התסכול, העלבון והכעס. רציתי מאוד להיות שותפה. ניסיתי להשתלב בתהליכי ההכנה – בכתיבה, בעיצוב, במשחק ובריקוד – אך כל הזמן נדחקתי אל שולי העשייה החברתית. הבנות שהובילו את התהליך מנעו ממני ליטול חלק משמעותי וטענו כי הרעיונות שלי דוסיים מדי וההצעות שלי צנועות מדי ובקיצור כל מהותי חנונית ובלתי מתאימה לרוח החג. חשוב לי לציין שעד פורים נחשבתי לנערה מקובלת וחברותית בשכבה.

לא רציתי להוציא את עצמי מן הכלל וזרמתי עם הרוח הכללית. בליבי קיננה תקווה שאולי מי מהמורות תכוון, תגביל או אפילו תאסור. אולם דבר לא אירע, והבנות המובילות זכו ליד חופשית. מבחן התוצאה (ערב ההכתרה) היה בלתי נסבל הן מבחינת הרמה הירודה הן מבחינת גבולות הצניעות שנרמסו ברגל גסה. אולם החמור מכול לא היה מבחן התוצאה, כי אם התהליך. לאורך כל תקופת ההכנות, הופעלה כלפיי וכלפי חברות "חנוניות" נוספות אלימות סמויה. איומים שמנעו מממני לדווח לצוות ולחצים שגרמו לי לזרום עם מופע שהתנגדתי לו בכל נפשי.

התלבטתי רבות בטרם ניגשתי לכתיבת המכתב, אך הידיעה כי תלמידות נוספות חשות כמוני הביאה אותי להחלטה לכתוב לך כדי לחשוף בפנייך היבט זה של ההכתרה. אני מקווה כי מכתב זה יוביל לבדיקה ולמעורבות משמעותית יותר של הצוות בהכנות לקראת פורים.

בכבוד רב ובידידות

ר', בוגרת האולפנה

שאלות לעיון

1. מה הרגשתם בעת קריאת המכתב?
2. מה תשיבו לכותב מכתב זה?

נספח מס' 2 – חוגגים וכותבים

מכתב ה'

לצוות המורים,

שלום רב

הנדון: אירועי חודש אדר בבית ספרנו

כמחנך בבית הספר, ברצוני להעלות בפניכם הרהורים לקראת חודש אדר הבעל"ט ועימו חג הפורים. רבים מאיתנו רואים בימים אלו איום. לכאורה התלמידים שולטים, הם הקובעים את סדר היום החברתי ולפעמים גם הלימודי, ועלינו לציית לחוקיהם (המשונים!) ולהתמודד עם הבלגן השולט בבית הספר. ההתמודדות עם הכוחות ועם המרץ שיש בבני הנעורים אינה פשוטה, אך אין אנו בני חורין להיבטל ממנה.

ברצוני לציין כמה נקודות כדי לחזק ולעודד לשיתוף פעולה עם התלמידים במהלך חגיגות חודש אדר בבית ספרנו.

- בית הספר הוא חממה שבה צריכות להתקיים חוויות רוחניות. כאן ילמדו תלמידינו כיצד לחוות את אירועי מעגל השנה היהודי ואת רגעי השמחה והעצב שבחיי משפחה יהודית.
- עלינו כמחנכים להבין את הרצון העז של תלמידינו לשינוי באווירה ולחוויות מסוג שונה. אל לנו להירתע מרצון זה ולראותו כאיום, אדרבא, עלינו למנף את הכוחות הללו לכיוונים חיוביים.
- במשך השנה, הפעילות החברתית מאורגנת ברובה על ידי הצוות. אדר, לעומת זאת, הוא הזדמנות נפלאה להפקיד פעילות זו בידי התלמידים תוך שיתוף פעולה והכוונה, דבר שיניב רווחים רבים.
- בחודש זה, התלמידים זוכים להכיר את הצוות המלמד מזווית ראייה אחרת, וכך נוצר קשר אמיתי ועמוק עם התלמידים, קשר שקשה להגיע אליו בשיעור רגיל בכיתה. ובנוסף, תחושת היצירה והשייך של התלמידים לפעילות גורמים להם סיפוק רב ומביאים להסתכלות חיובית על המוסד, ואלו יוצרים בהם נכונות לקבל מהצוות החינוכי.
- תלמידים שאינם באים לידי ביטוי בתחומי למידה מוצאים את עצמם במרכז העשייה ולומדים להכיר את כוחותיהם החיוביים בתחומים אחרים.
- הרמב"ם לימדנו כי שמחה שלמה היא שמחה שבה משמחים גם אחרים (הלכות יו"ט פרק ו'). כל מוסד נמצא ביישוב, בעיר או בקהילה. חודש אדר הוא הזדמנות ליצירת קשר של תרומה לקהילה על ידי פרויקטים של חסד, שאליהם אפשר לרתום שכבה או מוסד שלם.

אני מקווה כי הארות אלה יהיו לנו לנקודות אור ויתממשו הלכה למעשה.

א' כהן, מחנך כיתה י'.

שאלות לעיון

1. מה הרגשתם בעת קריאת המכתב?
2. מה תשיבו לכותב מכתב זה?

שלום לכל מי שקורא, אני חייבת לספר לכם על משהו שקרה לי ושממש שינה את החיים שלי. אני בשישית, ונכנסנו לעניין הזה של פורים בבית הספר – שוק פורים, להפוך את כל בית הספר, להכין תפאורה... אתם יודעים. בהתחלה, כשהמחנכות דיברו איתנו על זה, וידעתי שזה מתקרב כי זו מסורת, ממש היה לי רע מזה... עד שהחלטתי להיות אדישה ולחכות שזה פשוט יעבור.

למה? כי אני לא כל כך מקובלת, ותמיד יש את אלה שמשתלטות וחושבות שרק מה שהן אומרות זה מה שיהיה. ובד"כ המשתלטות הן התלמידות החכמות והמוכשרות של השבבה... מה לי ולזה?! אני מהביישניות, וגם לא תלמידה גאונית, אז גם אם אני רוצה להשתתף, מי יספור אותי בכלל... ובאמת בהתחלה כך היה.

בכל פעם שאמרו שהולכים "לעבוד על פורים", התחמקתי ומצאתי עיסוקים אחרים... עד שהמחנכת שלי תפסה אותי ועשתה לי שיחה על זה שמאוד חשוב שכולן ישתתפו ושחבל לה לראות אותי ככה בצד ושבתוח יש דברים שאני יכולה לתרום בהם... אני לא אלאה אתכם, אבל היא הכריחה אותי להצטרף לאחת הוועדות. לא הייתה לי ברירה והצטרפתי לוועדת קישוט ותפאורה כי אני קצת יודעת לצייר. בפגישה הראשונה שהייתי, כמו שתיארתי לעצמי, לא שמו עליי... אבל בסוף אמרתי שאני מקבלת על עצמי להכין את הגלופה לסווצ'ר השכבתי. לפגישה הבאה הבאתי את הציור לגלופה, ואתם לא מאמינים, הייתי בשוק, כולן קפצו עליי, חיבקו אותי: "איזה מהמם", "למה לא אמרת שאת כזו מוכשרת", "איפה התחבאת עד היום"... מאותו רגע לא עשו דבר בלי להתייעץ איתי – בתפאורה של כל בית הספר, בהזמנות, בכרטיסים... נהייתי עסוקה ונשאבתי לאירועי פורים כמו שלא דמיינתי שיקרה לי בחיים.

אז כמו שכתבתי בהתחלה, זה שינה את חיי. אני מקווה שזה ימשך גם אחרי פורים, אבל גם אם לא – אני ממש נהייתי ושמחתי ופרגנו לי מאוד. אה... גם המורים החמיאו לי חבל"ז... בקיצור, כמו שאומרים, חבל שלא כל יום פורים.

שלכם, ג'

שאלות לעיון

1. מה הרגשתם בעת קריאת המכתב?
2. מה תשיבו לכותב מכתב זה?

נספח מס' 3 – ערכים בכיף

דף משימה קבוצתית

1. עם אילו רעיונות שעלו מן המכתבים אינכם מסכימים? נמקו.
2. עם אילו רעיונות שעלו מן המכתבים אתם מסכימים וחושבים שהם עשויים לשדרג את אירועי פורים בבית הספר מבחינה חינוכית ערכית?
נסחו בכתב הצעות המקובלות על כל חברי הקבוצה.
3. בהתאם לתובנות שעלו מן המכתבים השונים, סמנו על גבי הצירים נקודה המציינת את המיקום שעל פיו נכון וראוי, לדעתכם, לפעול לקראת אירועי פורים בבית הספר.

